

The Political Education Model in the Intellectual System of the Supreme Leader

Matin. Zajzadeh¹, Ahmad. Azin^{2*}, Seyed Hasan. Malaekheh³

¹ Department of Public policy, Isf.C., Islamic Azad University, Isfahan, Iran

² Department of Political Science, Isf.C., Islamic Azad University, Isfahan, Iran

³ Department of Political Science, Shah.C., Islamic Azad University, Shahreza, Iran

* Corresponding author email address: azin1346@iau.ac.ir

Article Info

Article type:

Original Research

How to cite this article:

Zajzadeh, M., Azin, A., & Malaekheh, S. H. (2025). The Political Education Model in the Intellectual System of the Supreme Leader. *Journal of Social-Political Studies of Iran's Culture and History*, 4(2), 1-18

© 2025 the authors. This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

ABSTRACT

This study aims to explain the model of political education in the thought of the Supreme Leader, Ayatollah Khamenei, through qualitative content analysis of his statements. The research method is based on inductive coding and the extraction of foundational themes from his speeches and perspectives during the period from 1984 to 2016. The findings indicate that the political education model in his intellectual system is founded on six major pillars: (1) justice-centeredness and the integration of ethics and law as a paradigm of governance, (2) comprehensive rational-spiritual education in contrast to secular models, (3) the responsibility of government in providing public education as a tool of resistance against globalization, (4) the family as a micro-state of education centered on the role of parents, (5) resistance discourse as an identity-building force against hegemonic powers, and (6) spiritual education to prepare society for the era of the reappearance. This model, by redefining the boundaries of politics and ethics, considers the state responsible for the moral perfection of citizens and the institutionalization of an “Islamic-revolutionary identity.” Emphasis on religious meritocracy, the priority of justice over liberal freedom, and the transformation of values into political norms distinguish this theory from secular models. The research concludes that this intellectual system not only provides a framework for “religious governance,” but also presents social engineering based on Shi'i teachings as an alternative to liberal modernity. This model raises significant theoretical questions regarding the possibility of reconciling value stability with innovation in post-revolutionary societies.

Keywords: political education, Islamic model, Supreme Leader, religious governance, resistance, self-purification.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Political education functions as a decisive instrument in guiding civic behavior and sustaining the ideological orientation of political systems. Within Islamic thought, particularly in the intellectual system of Ayatollah Khamenei, political education is framed as a comprehensive project that integrates ethics, law, and spirituality. This orientation seeks to form committed, responsible, and critically engaged citizens, while distancing itself from secular or Western-centered models that often dominate the global discourse. Instead, the model emphasizes alignment with Qur'anic principles, revolutionary ideals, and Shi'i teachings. For instance, the philosophical foundation of political education is rooted in the ontological, epistemological, and axiological dimensions of Islamic pedagogy (Latifi, 2014). Its purpose is the cultivation of responsible and conscious citizens equipped with political knowledge, attitudes, and skills (Jarahee Darband et al., 2014), a notion that echoes the earlier theological perspectives of scholars such as al-Ghazālī, who framed education as preparation for both worldly and spiritual life (Sadiq, 1975).

In this context, Ayatollah Khamenei positions political education as inseparable from spiritual and moral formation. Drawing upon Qur'anic injunctions, he situates justice, anti-hegemonic struggle, and collective identity as cornerstones of civic life. The moral refinement of citizens—understood through the principle of *tazkiya*—is repeatedly emphasized as the foundation for collective justice and political integrity (Khosrowpanah). Moreover, thinkers such as Motahhari highlight that the spheres of politics, law, and morality are interdependent, noting that the corruption of one inevitably contaminates the others (Motahhari, 1989). Thus, the model advanced in this intellectual system rejects compartmentalization of religion and politics, proposing instead an integrated framework where ethics, governance, and education converge.

Beyond these philosophical underpinnings, the model of political education articulated in this framework sets explicit goals: deepening Islamic thought as the basis of governance, sustaining the principle of independence under the slogan “Neither East nor West,” and ensuring social resilience through reliance on Islamic teachings. Religious meritocracy, the prioritization of justice over liberal notions of freedom, and the transformation of religious values into normative political standards distinguish this framework from secular paradigms. Furthermore, the approach underscores the family as a microcosm of political education, with parents bearing responsibility for nurturing belief and resilience in their children (Ghodrati, 2019). Likewise, political education is presented as a safeguard against cultural globalization, emphasizing resistance and Islamic identity formation (Ranjdoost & Shokati, 2022). By situating education as both a state responsibility and a spiritual imperative, the intellectual system of Ayatollah Khamenei establishes a paradigm of “religious governance” that simultaneously provides theoretical answers to the challenges of post-revolutionary societies and introduces social engineering based on Shi'i doctrine (Babadi Akasheh et al., 2008; Kargir, 2020).

Methods and Materials

The study employed a qualitative content analysis approach, relying on inductive coding to uncover the thematic architecture of Ayatollah Khamenei's speeches and statements delivered between 1984 and 2016. This methodological orientation allowed for the simultaneous discovery of both explicit and latent meanings within his discourse. Data sources included key speeches, public addresses, and secondary materials, all of which were subjected to a three-tiered coding process consisting of initial, axial, and selective coding. Through this systematic approach, 78 foundational themes were identified,

forming the building blocks for higher-order thematic categories. These were then organized into six overarching domains that constitute the political education model in his intellectual system.

Findings

The findings of the research indicated that the political education model rests upon six interrelated pillars. First, justice-centeredness emerges as the paradigm of governance, intertwining ethical and legal frameworks to ensure societal equity. Within this category, subthemes included the constancy of justice as a value across generations, personal piety as the basis for social justice, and the cultivation of legal discipline and ethical conduct. Second, rational–spiritual education was identified as a distinguishing feature that separates this model from secular educational frameworks. It emphasizes lifelong training that integrates rational thought with spiritual purification, underscoring the belief that continuous education in both domains is essential for collective salvation.

Third, governmental responsibility for universal education was highlighted as a core tenet. The state is tasked with eradicating illiteracy and guaranteeing that knowledge and training are widely accessible as a form of civic duty and resistance to cultural dependency. Fourth, the family was described as a “micro-state of education,” responsible for shaping the faith, discipline, and moral character of children. In this view, the family constitutes the frontline of ideological and cultural defense.

Fifth, the discourse of resistance was found to function as an identity-shaping mechanism, drawing upon historical and religious narratives—particularly the example of Imam Husayn—to construct a resilient citizenry capable of confronting hegemonic powers. This pillar links political education to collective memory and struggle, thereby embedding resistance within both cultural identity and civic formation. Finally, spiritual education in preparation for the reappearance of the Mahdi was underscored as a long-term objective, with themes of *tazkiya* and the pursuit of *hayat tayyiba* (a pure and wholesome life) shaping the teleological dimension of this model.

Together, these six pillars establish a holistic framework in which justice, rationality, spirituality, resistance, family, and state responsibilities are harmonized within the broader project of Islamic governance. The inductive coding process confirmed the centrality of these categories, each of which was consistently reinforced across the analyzed discourses.

Discussion and Conclusion

The results of the analysis reveal a coherent and multidimensional model of political education that redefines the boundaries between ethics and politics. By situating justice as the supreme value, this intellectual system critiques liberal democracy and its emphasis on freedom divorced from moral responsibility. Instead, it promotes a paradigm of “moral meritocracy” where the legitimacy of governance depends on its ability to foster ethical citizens. This framework thus transforms education into a political project that transcends the classroom and permeates family, society, and state institutions.

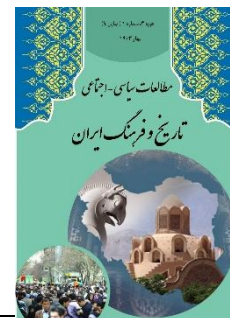
The centrality of rational–spiritual integration highlights the unique contribution of this model to global debates on political education. Unlike secular models that prioritize cognitive development while relegating spirituality to the private sphere, this system emphasizes the necessity of harmonizing rational inquiry with moral purification. This dual approach aims to produce citizens who are not only intellectually capable but also spiritually resilient. The implication is a type of civic formation that resists both cultural relativism and neoliberal individualism.

Furthermore, the assignment of educational responsibility to the state marks a departure from liberal educational philosophies that often treat education as a private or market-driven good. Here, education is framed as a public right and a political necessity, critical to safeguarding national independence and countering external hegemony. Similarly, the elevation of the family as a micro-political unit underscores the decentralized yet coordinated nature of civic education, where parents act as ideological guardians alongside state institutions.

The discourse of resistance provides an additional layer of uniqueness, transforming historical narratives of struggle into living frameworks for political identity. This not only reinforces collective solidarity but also situates political education as an instrument of cultural defense. The eschatological orientation toward the era of the reappearance further expands the model's temporal horizon, embedding political education within a teleological vision that links present struggles to ultimate salvation.

Taken together, this model positions political education as a comprehensive civilizational project. It envisions governance not merely as the management of legal structures but as the cultivation of an "Islamic-revolutionary identity" that permeates every aspect of life. By integrating justice, spirituality, and resistance into the core of political education, the framework offers both a critique of secular modernity and an alternative vision of religious governance. At the same time, it raises critical theoretical questions about the possibility of balancing value stability with innovation in dynamic post-revolutionary societies.

The study ultimately concludes that the political education model articulated in the intellectual system of Ayatollah Khamenei represents a paradigm shift in understanding the relationship between governance, education, and spirituality. It calls for rethinking conventional categories such as citizenship, legitimacy, and authority within the context of religious governance, while offering a framework that may serve as a basis for comparative studies in other post-revolutionary or Islamic societies. This model, by fusing the spiritual with the political and the familial with the institutional, provides a distinctive template for envisioning political education as both an ethical imperative and a civilizational strategy.

الگوی تربیت سیاسی در منظومه فکری رهبر انقلاب

متین زاج زاده^۱، احمد آذین^{۲*}، سید حسن ملائکه^۳

۱. گروه سیاست‌گذاری عمومی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران

۲. گروه علوم سیاسی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران

۳. گروه علوم سیاسی، واحد شهرضا، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرضا، ایران

*ایمیل نویسنده مسئول: azin1346@iau.ac.ir

چکیده

اطلاعات مقاله

نوع مقاله

پژوهشی/اصیل

نحوه استناد به این مقاله:

زاج زاده، متین، آذین، احمد، و ملائکه، سید حسن. (۱۴۰۴). الگوی تربیت سیاسی در منظومه فکری رهبر انقلاب. *مطالعات سیاسی-اجتماعی تاریخ و فرهنگ ایران*، ۴ (۲)، ۱۸-۱.

© ۱۴۰۴ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی (CC BY-NC 4.0) صورت گرفته است.

این پژوهش با هدف تبیین الگوی تعلیم و تربیت سیاسی در اندیشه مقام معظم رهبری، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، از طریق تحلیل محتوای کیفی بیانات ایشان انجام شده است. روش تحقیق مبتنی بر کدگذاری استقرایی و استخراج مضامین پایه از متون سخنرانی‌ها و دیدگاه‌های معظم‌له در بازه زمانی ۱۳۶۳ تا ۱۳۹۵ است. یافته‌ها نشان می‌دهد الگوی تربیت سیاسی در منظومه فکری ایشان بر شش رکن کلان استوار است: ۱. عدالت محوری و تلفیق اخلاق و قانون به عنوان پارادایم حکمرانی، ۲. تربیت جامع عقلانی-معنوی در تقابل با الگوهای سکولار، ۳. مسئولیت حکومت در آموزش همگانی به مثابه ابزار مقاومت در برابر جهانی‌سازی، ۴. نهاد خانواده به عنوان ریزدولت تربیتی با محوریت نقش والدین، ۵. گفت‌وگو به مثابه هویت‌ساز در برابر استکبار، و ۶. تربیت معنوی برای آماده‌سازی جامعه در عصر ظهور. این الگو با بازتعریف مرزهای سیاست و اخلاق، حکومت را مسئول تکامل اخلاقی شهروندان و نهادینه‌سازی «هویت اسلامی-انقلابی» می‌داند. تأکید بر شایسته‌سالاری دینی، اولویت عدالت بر آزادی لیبرال، و تبدیل ارزش‌ها به هنجار سیاسی، وجوه تمایز این نظریه از الگوهای سکولار است. نتیجه پژوهش حاکی از آن است که این منظومه فکری، نه تنها چارچوبی برای «حکمرانی دینی» ارائه می‌دهد، بلکه مهندسی اجتماعی مبتنی بر آموزه‌های شیعی را به عنوان آلترناتیوی در برابر مدرنیته لیبرال مطرح می‌سازد. این الگو پرسش‌های نظری قابل توجهی درباره امکان تلفیق ثبات ارزی و نوآوری در جوامع پسانقلابی ایجاد می‌کند.

کلیدواژگان: تربیت سیاسی، الگوی اسلامی، مقام معظم رهبری، حکمرانی دینی، مقاومت، تزکیه نفس.

مقدمه

تربیت سیاسی به مثابه سکانی جهت‌دهنده به کنش شهروندی، نقشی محوری در پویایی نظام‌های سیاسی ایفا می‌کند. این پژوهش با واکاوی نظریه‌های تربیت سیاسی در اندیشه رهبر انقلاب اسلامی، الگویی مبتنی بر قرآن و آرمان‌های انقلابی را بازمی‌کاود که فردی متعهد، نقاد و مسئول در عرصه سیاست پرورش می‌دهد. قرآن با تأکید بر فطرت توحیدی انسان و هدف غایی عبادت («ما جن و انسان را جز برای پرستش خود نیافریدیم»)، چارچوبی کلان برای تربیت سیاسی-اجتماعی ترسیم می‌کند که در گفتمان رهبری، پایه بازتولید ایدئولوژی انقلابی است. الگوهای رایج تربیت سیاسی، عمدتاً سکولار یا غرب‌محورند و با بستر دینی-تمدنی ایران ناسازگارند. این پژوهش با پرسش از «چگونگی ارائه الگوی بومی تربیت سیاسی در منظومه فکری رهبری»، می‌کوشد خلأ نظری همسویی آموزه‌های قرآنی (امت‌گرایی، عدالت‌ساختاری، مبارزه با استکبار) با نیازهای جامعه ایران را پر کند. این ضرورت در شرایط کنونی، که شکاف بین گفتمان انقلاب و واقعیت‌های اجتماعی رو به گسترش است، اهمیت دوچندان می‌یابد.

روش پژوهش

روش تحلیل مضمون با توانایی کشف همزمان «معانی آشکار» و «مفاهیم پنهان» در گفتمان سیاسی، چارچوبی نظری برای تبیین «نظام تربیت سیاسی انقلابی» فراهم می‌سازد. این روش در مطالعه حاضر، الگوهای تربیت سیاسی را در سطوح خرد (فردی) و کلان (اجتماعی) آشکار کرده و با ترسیم شبکه مضامین، افق جدیدی در تحلیل گفتمان رهبری می‌گشاید. تربیت سیاسی در اندیشه رهبر انقلاب اسلامی، با تلفیق سه محور «اسلامیت»، «انقلابیگری» و «استکبارستیزی»، به مثابه فرایندی برای سازماندهی آگاهی و کنش شهروندان بازتعریف می‌شود. داده‌ها از سخنرانی‌ها (۱۳۶۳ تا ۱۴۰۲)، بیانیه‌های کلیدی و منابع ثانویه گردآوری شده و طی سه مرحله کدگذاری (اولیه، محوری، انتخابی) تحلیل شده‌اند.

مضامین کلیدی مانند «تربیت الگومحور»، «جامعه‌سازی الهی»، «مقاومت» (با زیرمضامین اقتصاد مقاومتی و مبارزه با استکبار) به عنوان پایه‌های تربیت سیاسی شناسایی شدند. این مضامین در راستای تحقق آرمان‌های نظام جمهوری اسلامی، به هم پیوستگی گفتمان انقلابی با الزامات تربیت سیاسی معاصر را نشان می‌دهند. نتیجه‌گیری پژوهش، ارائه چارچوبی منسجم برای پرورش سوژه‌های سیاسی با هویت ایرانی-اسلامی و مقاوم در برابر چالش‌های جهانی است.

چارچوب نظری

مبانی تربیت سیاسی

مبانی تربیت به معارف نظری در ابعاد وجودشناسی، انسان‌شناسی، معرفت‌شناسی و ارزش‌شناسی اشاره دارد که اساس فرایند تربیت را شکل می‌دهند (Latifi, 2014). تربیت سیاسی به مثابه پرورش شهروندان مسئول و متعهد، مستلزم تقویت دانش، نگرش و مهارت‌های سیاسی برای مشارکت فعال است (Jarahee Darband et al., 2014). غزالی این مفهوم را آمادگی برای زندگی دنیوی و اخروی می‌داند (Sadiq, 1975).

اهداف و کارکردها

در دیدگاه تربیتی حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، دامنۀ تربیت انسان بی‌نهایت است و از آغاز حیات تا زمان وفات ادامه دارد. ایشان با اعتقاد به پیوستگی تربیت و سیاست، تربیت را به‌مثابه زیرساخت سیاست‌ورزی اسلامی قلمداد کرده و ضمن تفکیک سیاست از قدرت‌طلبی،

آن را مسئول تنظیم صحیح روابط فردی و اجتماعی انسان‌ها و در نهایت، راهی برای دستیابی به کمال حقیقی و ورود به بهشت می‌دانند (بیانات در خطبه نماز جمعه، ۱۳۸۸/۶/۲۰).

بنابراین، می‌توان ادعا کرد که بزرگ‌ترین دستاورد انقلاب اسلامی، تحول درونی ملت و بیداری آنان از خواب عمیق غفلت بوده است (بیانات در دیدار مسئولان کشوری و لشکری و میهمانان شرکت‌کننده در کنفرانس وحدت اسلامی، ۱۳۶۹/۷/۱۶).

اهداف مقام معظم رهبری (مدظله العالی) در زمینه تعلیم و تربیت سیاسی

مقام معظم رهبری، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، در زمینه تعلیم و تربیت سیاسی، اهدافی را به‌روشنی تبیین نموده‌اند:

۱. مبانی حاکمیت در نظام جمهوری اسلامی ایران: ایشان بر این باورند که تعمیق تفکر اسلامی یکی از اصول بنیادین است. تمامی اصول اسلامی باید به‌صورت عمیق و مستحکم در اذهان جامعه نهادینه شود. این حقیقت که حکومت در جامعه اسلامی باید از حاکمیت الهی نشأت گیرد، اصل مسلمی است که باید در ذهن‌های جامعه ما رسوخ یابد. سلطه هر عنصر غیر خدایی بر انسان، با آیه «لقد کرما بنی آدم» در تضاد است و می‌بایست در برابر آن ایستادگی کرد. امروز مردم ما به این اصل ایمان دارند و شاهد مقابله آنان با استکبار جهانی هستیم. اما ضروری است که این اعتقاد در اذهان عمق بیشتری یابد. (سخنرانی در جمع طلاب و اساتید حوزه مشهد، ۱۳۶۷/۶/۱۰، ص ۶۵)

۲. اصل "نه شرقی، نه غربی": حاکمیت اسلامی اساس زندگی و تلاش‌های ما در تمامی عرصه‌ها، به‌ویژه در تعلیم و تربیت، به شمار می‌آید. اسلام بر همگان واجب کرده است که علم‌آموزی را سرلوحه کار خود قرار دهند. خط سیاسی ما از امروز، که شما در مراحل مختلف تحصیلی از ابتدایی تا جوانان سال‌های پایانی تحصیل قرار دارید، باید بر اساس سیاستی باشد که نه شرقی و نه غربی است. (دیدار با خواهران ایثارگر مرکز پشتیبانی علم الهدی اهواز، ۱۳۶۴، ص ۵۷۶)

۳. پیروزی به برکت تمسک به اسلام: استقلال ملت ما ناشی از تمسک به اسلام و حفظ خودمختاری است. ملت ما در برابر دولت‌های وابسته‌ای که امیدشان به بلوک غرب بود، ایستادگی کرده و شاهد ناکامی آن بلوک در حل مسائل اقتصادی و اجتماعی خود بوده است. ملت هوشمند و با تجربه ما باید این نعمت بزرگ را ارج نهد و شکرگزاری کند و برای حفظ آن کوشایی نماید. تمامی این پیروزی‌ها به برکت تمسک به اسلام، حفظ استقلال، بی‌نیازی از بیگانگان و توکل به خداوند و تلاش یکپارچه ملت تحت رهبری رهبر یگانه و بی‌بدیلش حاصل شده است. (دیدار با گروهی از آزادگان، ۱۳۶۹، ص ۲۲۷)

نظام تربیتی اسلام در اندیشه مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

هدف ارسال رسل تزکیه و تعلیم انسان‌ها و فراهم آوردن زمینه‌های حرکت تکاملی آن‌ها به سوی خدای متعالی و رساندن آنان به مقام بندگی است. هدف خداوند متعال از ارسال رسل و تشریع شرایع آن است که بینشها و ارزش‌های انسان‌ها را از نادرست به درست تغییر داده و بر اساس آن الگوی رفتارهای آن‌ها در همه عرصه‌های زندگی برای تحقق حرکت تکاملی همه انسان‌ها سامان یابد مجموعه آموزه‌های اسلام در قرآن و سیره و سنت پیامبر و ائمه معصومین (سلام الله علیهم اجمعین برای تحقق چنین هدفی از سوی شارع مقدس بیان شده است. تردیدی نیست مجموعه آموزه‌های اسلام نظام مند است و میتوان این مجموعه را در چارچوب نظریه نظام‌ها مطالعه کرد. دانشمندان اسلامی به‌ویژه رهبرانی چون حضرت آیت الله خامنه‌ای (مد ظله العالی) که مسئولیت رهبری جامعه ایران را به عهده دارند با بهره‌گیری از آموزه‌های نظام‌مند، اسلام مباحث خود را منظومه وار و ناظر به نیازهای ثابت و متغیر انسانی عرضه میکنند منظومه فکری معظم له در زمینه تعلیم و تربیت دارای ضرورت و اهمیت و مبانی و اصول و اهداف خاصی است (همان، ص ۶۰).

تبیین الگوی تربیت سیاسی بر اساس نظم اسلامی از منظر حضرت آیت الله خامنه ای (مدظله العالی)

از اهداف نظام سیاسی، اسلام آموزش و تربیت جامعه و شهروندان است. و تأمین این هدف وظیفه‌ای است که بر دوش دولت اسلامی است؛ یعنی دولت اسلامی نمی‌تواند تحمل کند و قبول کند بیسوادی را در جامعه و حکومت اسلامی و نباید مردم را به حال خودشان بگذارد تا هر کسی توانست با سواد شود و هر کس هم نتوانست اهمیتی نداشته باشد. نکته اساسی که ما روی این بحث خواهیم کرد این است که دولت اسلامی موظف است که سواد و معلومات را در سطح جامعه گسترش بدهد (حضرت آیت الله خامنه‌ای بیانات در خطبه‌های نماز جمعه ۱۴/۱۰/۱۳۶۳)

در فلسفه سیاسی حضرت آیت الله خامنه‌ای تمام عظمت‌های متعالی انسان ناشی از تعلق او به آستان ربوبی است. شکوفا شدن استعدادهای عالی و برتر او صرفاً از طریق برقراری این رابطه و توجه به اصل و مبدأ خویش در نظام تربیتی خاص الهی امکان پذیر است انسان بریده از خدا فاقد این اوصاف و حقوق است. فطرت حقیقتی یکسان و همگانی در میان انسان هاست که آن‌ها را به سمت کمال و حقیقت سوق میدهد و جامع حقیقت انسانی است. براساس این فطرت انسان دارای ادراکات و گرایشات فطری است این فطرت دارای دو ویژگی همگانی و غیر اکتسابی بودن است و همه انسان‌ها از بدو تولد از آن برخوردارند. از این رو برای اثبات وجودش نیازی به احراز شرایط و مقدمات خاصی نیست (Khosrowpanah).

صلاح اخلاقی و رفتاری انسان‌ها را تزکیه و از مفساد و رذائل اخلاقی پیراسته و پاک میکند انسان با اخلاق و مزکی میسازد و یزکیهم و یعلمهم الکتاب و الحکمة» (سوره جمعه، آیه ۲) تزکیه، یکی از پایه‌های اصلی است؛ یعنی پیغمبر روی یکایک افراد، کار تربیتی و انسان سازی کرد (Khosrowpanah).

ممکن نیست اجتماعی مثلاً فرهنگ یا سیاست یا قضاوت یا اخلاق و تربیت و با اقتصادش فاسد باشد؛ اما دینش درست باشد و بلعکس (Motahhari, 1989).

بایسته‌های تربیتی در منظومه فکری حضرت آیت الله خامنه‌ای (مدظله العالی)

عزت و هویت مستقل ملی و دینی اولین چیزی است که ما بایستی در جوان خودمان در نوجوان خودمان رشد بدهیم و پرورش بدهیم. بعد آن وقت اقتصاد مقاومتی معنا پیدا میکند. (حضرت آیت الله خامنه‌ای، بیانات در دیدار با معلمان و فرهنگیان، ۱۳۹۵/۲/۱۳)

از نگاه حضرت امام و حضرت آیت الله خامنه‌ای اصلی ترین و اولی ترین نقش و وظیفه فرهنگ تربیت انسان صالح است (Khosrowpanah) فرهنگ غربی مانع از رشد و تربیت انسان است.

خودسازی نیز مقدمه حیات طیبه است از نظر ایشان تنها با انسان‌های تربیت شده و مزکی است که حیات طیبه قابل دستیابی خواهد بود. در منظر معظم له همه فرائض احکام تکالیف واجبات اجتناب از گناهان و نوافل و مستحبات و احکام اجتماعی و فردی مقدمه حیات طیبه است؛ مقدمه زنده شدن انسان با روح انسانی است؛ مقدمه عروج انسان از عالم بهیمیت و حیوانیت و توحش است. مقام معظم رهبری معتقدند اگر بشر تحت تربیت الهی - که با اراده خود او قابل تحقق است - قرار گیرد این حیات طیبه در نفس او به وجود خواهد آمد و محیط را هم طیب و طاهر خواهد کرد و اگر این تربیت الهی نباشد و عزم و اراده‌ای را که انسان برای پیمودن راه خدا با آن احتیاج دارد از دست بدهد و خود را در دست هواها و هوس‌های بشری رها کند، در حد حیوانیت باقی خواهد ماند و حیوانی خطرناک تر از حیوانهای دیگر خواهد شد. (حضرت آیت الله خامنه‌ای، بیانات در دیدار عمومی به مناسبت عید سعید فطر ۱۳۷۷/۱۰/۲۸)

یافته‌های پژوهش

همان طور که بیان شد، در مرحله اول پژوهش، یافتن مضامین پایه مدنظر قرار گرفت. پی از استخراج جملات کلیدی و پایش آن، ۷۸ مضمون پایه ه درست آمد که در جدول (۱) آمده است:

جدول ۱

داده‌های مربوط به مضمون پایه

شماره	منبع	داده	مضمون پایه
۱	۱۳۹۷/۰۲/۱۹	جهت‌گیری تعلیم و تربیت کشور باید به سمت برخورداری از عدالت باشد	عدالت پروری
۲	۱۳۹۷/۰۲/۱۹	ارزش‌ها به‌مرورزمان و به‌تحول نسلها تغییر پیدا می‌کنند، [اما] بعضی از ارزش‌ها از اول تا آخر ثابتند؛ از جمله، ارزش عدالت است.	ارزش عدالت
۳	۱۳۹۷/۰۲/۱۹	ادیانی که معتقد به مهدویتند - که تقریباً همه‌ی ادیان الهی معتقد به مهدویتند- اینها معتقدند که منجی بیاید، دنیا را پر از عدل و داد کند؛	عدل و داد
۴	۱۳۹۷/۰۲/۱۹	امیرالمؤمنین (علیه‌السلام) در نهج‌البلاغه میفرماید: وَمَا أَخَذَ اللَّهُ عَلَى الْعُلَمَاءِ إِلَّا يُقَارَوْا عَلَى كَيْفِ ظَالِمٍ وَلَا سَعْبٍ مَظْلُومٍ؛ (۱) وظیفه‌ی عالمان را بیان میکند که بر گرسنگی گرسنگان و شکم‌بارگی دارندگان، صبر نکنند. تحمل نکنند.	عدالت
۵	۱۳۸۸/۰۴/۲۹	این بعثت در واقع دعوت مردم به عرصه‌ی تربیت عقلانی و تربیت اخلاقی و تربیت قانونی بود.	تربیت عقلانی و تربیت اخلاقی و تربیت قانونی
۶	۱۳۸۸/۴/۲۹	حلم، اخلاق است. در آیه‌ی قرآن هم «یَرْكَبُهُمْ وَيَعْلَمُهُمُ الْكِتَابُ وَالْحِكْمَةُ»، (۱) تزکیه را جلوتر می‌آورد. این، تربیت اخلاقی است.	حلم
۷	۱۳۸۸/۰۴/۲۹	بعد به دنبال آن تربیت قانونی است، انضباط قانونی. اول‌عامل به همه‌ی احکام اسلام، خود شخص نبی مکرم اسلام بود	انضباط قانونی
۸	۱۳۸۳/۰۸/۶	این آیه‌ی شریفه برای من همیشه جالب بوده است: «الَّذِينَ آمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِإِيمَانٍ أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَا أَلَتْنَاهُمْ مِنْ عَمَلِهِمْ مِنْ شَيْءٍ»؛ (۱) کسانی که توانسته‌اند ایمان ذریه‌ی خود را حفظ کنند - ولو عمل ذریه، آن‌چنان برجسته نیست - ما در درجات عالی معنوی، ذریه را به آن‌ها ملحق می‌کنیم.	حفظ ایمان ذریه
۹	۱۳۸۳/۰۸/۶	مؤمن که شما باشید، اگر توانستید بچه‌ی خود را مؤمن بار بیاورید، خدای متعال کمبودهای این بچه را در قیامت، در بهشت و در عرصات دشواری که در برابر شماست، جبران می‌کند؛ او را به شما می‌رساند تا چشم و دل شما روشن شود.	فرزند مومن چشم و دا روشن
۱۰	۱۳۸۰/۰۲/۲۸	صلاح اخلاقی و رفتاری، انسانها را تزکیه و از مفاسد و رذائل اخلاقی، پیراسته و پاک می‌کند؛	تزکیه
۱۱	۱۳۷۹/۱۲/۲۴	پیغمبر برای این مبعوث شده بود که مردم را تعلیم دهد و تزکیه کند؛ «يَعْلَمُهُمُ الْكِتَابُ وَالْحِكْمَةُ وَ يَرْكَبُهُمْ»	هدف بعثت تعلیم و تربیت انسان ها
۱۲	۱۳۷۹/۱۲/۲۴	باید انسان‌ها، هم آموزش داده شوند و هم تزکیه شوند، تا این کوه‌ی خاکی و این جامعه‌ی بزرگ بشری بتواند مثل یک خانواده‌ی سالم، راه کمال را طی کند و از خیرات این عالم بهره‌مند شود	آموزش همراه تزکیه شرط بهره مندی از خیرات عالم
۱۳	۱۳۸۸/۰۴/۲۹	از قول ام‌المؤمنین عایشه نقل شده است که سؤال کردند راجع به پیغمبر - اخلاق پیغمبر، رفتار پیغمبر - گفت: «كَانَ خَلْقُهُ الْقُرْآنَ»؛ اخلاق او، رفتار او، زندگی او، تجسم قرآن بود. یعنی چیزی نبود که به او امر کند، خود او از آن غافل بماند. اینها همه‌اش برای ما درس است؛ اینها همه درس است. نه اینکه ما آن عظمت را با حقارت‌های خودمان بخواهیم مقایسه کنیم، آنجا قله است، ما در دامنه‌ها داریم حرکت می‌کنیم؛ اما به سمت قله حرکت می‌کنیم؛ شاخص آنجاست، معیار آنجاست.	توجه به سیره پیامبر
۱۴	۱۳۸۸/۰۴/۱۵	امیرالمؤمنین مثال عالی تربیت اسلامی است. هم دوران سربازی و مجاهدت را گذرانده است، هم دوران غربت را گذرانده است، هم دوران حکومت و زمامداری را گذرانده است. هر کدام از اینها مشتمل بر درسهای فراوانی برای امت اسلام است که اگر ما امروز به این درسها عمل نکنیم، صراط مستقیم هدایت و تکامل و تعالی در مقابل ما باز خواهد شد.	امیرالمؤمنین، صراط مستقیم هدایت و تکامل و تعالی

۱۵	۱۳۷۹/۱۲/۲۴	باید انسان‌ها، هم آموزش داده شوند و هم تزکیه شوند، تا این کراهی خاکی و این جامعه‌ی بزرگ بشری بتواند مثل یک خانواده‌ی سالم، راه کمال را طی کند و از خیرات این عالم بهره‌مند شود. هدف همه‌ی نبوت‌ها و بعثت‌ها این است... چگونه می‌شود بشریت را به آن سرمنزل نهایی نزدیک کرد؟ آن وقتی که این تربیت مستمر باشد.	تربیت مستمر راه رسیدن به سر منزل مقصود
۱۶	۱۳۷۹/۱۲/۲۴	باید تعلیم و تربیت مستمری از موضع حکومت و قدرت سیاسی - آن هم قدرت سیاسی کسی مثل پیغمبر؛ یعنی معصوم - این جامعه‌ی بشری را بتدریج پیش ببرد و تربیت کند و ناهنجاری‌ها را در میان آن‌ها کاهش دهد تا بشریت بتواند به آن نقطه‌ای که شروع زندگی سعادتمندانه‌ی همه‌ی انسان‌هاست - که ما آن دوره را، دوره‌ی حضرت ولی‌عصر ارواحفاده می‌دانیم - برسد.	تعلیم و تربیت مستر از موضع حکومت و قدرت
۱۷	۱۳۷۹/۱۲/۲۴	دوره‌ی ولی‌عصر ارواحفاده، دوره‌ی آغاز زندگی بشر است؛ دوره‌ی پایان زندگی بشر نیست.	دوره ولی عصر ارواحنا فداه دوره آغاز زندگی
۱۸	۱۳۷۹/۱۲/۲۴	بشر نیروهای محرکه و انرژی‌های پنهان و قوه‌ی بخار و سایر نیروها را کشف می‌کند، اما انسان‌ها را به انواع و اقسام گرفتاری‌های جسمانی از ناحیه‌ی این مشکلاتی که زندگی مادی برای انسان‌ها به وجود می‌آورد، آلوده می‌کند... از آن طرف هم تخریب ارزش‌های اخلاقی است که امروز انسان دچار آنهاست؛	آلودگی بشر و تخریب ارزش‌های اخلاقی سلب خیلی چیزها از او
۱۹	۱۳۷۹/۱۲/۲۴	دوران ظهور حضرت بقیه‌الله ارواحفاده بشر از خیرات عالم، از انرژی‌های پنهان و از نیروهای نهفته در طبیعت، استفاده‌ی بی‌ضرر و بی‌خسارت می‌کند؛ استفاده‌ای که مایه‌ی رشد و پیشرفت انسان است.	استفاده بی‌ضرر از منابع برای پیشرفت بشر (با تأکید بر دوران ظهور امام زمان و بهره‌گیری سالم از طبیعت)
۲۰	۱۳۷۹/۱۲/۲۴	همه‌ی پیغمبران آمده‌اند تا ما را به آن نقطه‌ای برسانند که زندگی بشر تازه شروع می‌شود.	رسالت همه‌ی پیامبران، هدایت به زندگی حقیقی بشر
۲۱	۱۳۷۹/۱۲/۲۴	باید این تربیتی که او [پیغمبر] ارزانی انسان‌ها کرده است، مستمر و طولانی باشد و چندین نسل را پی‌درپی شامل شود	امامت
۲۲	۱۳۷۹/۱۲/۲۴	اگر آن روز امت اسلامی، نصب پیغمبر را درست و با معنای حقیقی خودش درک می‌کرد و تحویل می‌گرفت و دنبال علی‌بن‌ابی‌طالب علیه‌السلام راه می‌افتاد و این تربیت نبوی استمرار پیدا می‌کرد و بعد از امیرالمؤمنین هم انسان‌های معصوم و بدون خطا، نسل‌های بشری را مثل خود پیغمبر، پی‌درپی زیر تربیت الهی خویش قرار می‌دادند، بشریت بسیار زود به آن نقطه‌ای می‌رسید که هنوز به آن نقطه نرسیده است.	استمرار تربیت نبوی، پیروی امام علی
۲۳	۱۳۷۰/۱۰/۲۵	آن چیزی که امروز بیش از همه باید در آموزش و پرورش ما به آن توجه بشود، اعتقاد اسلامی و عمل اسلامی است که در دانش‌آموزان باید احیاء گردد.	رسالت آموزش و پرورش احیا اعتقاد اسلامی و عمل اسلامی
۲۴	۱۳۷۰/۱۰/۱۱	هر کسی از روحانیون در هر مرکزی که پُست و جای اوست، همه‌ی وجود و همه‌ی همت خود را بر تبیین دین و تربیت دینی مردم بگذارد؛ البته «فلیبدا بتعلیم نفسه قبل تعلیم غیره»	روحانیون وظیفه اولویت خودآموزی و تهذیب نفس سپس آموزش دیگران
۲۵	۱۳۸۹/۱۲/۲	اسلام پیروان خود را اینجور تربیت می‌کند: «وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رَحِمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرِيعُهُمْ رُكْعًا سَجِدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وَجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ»؛ اینها نشانه‌های امت اسلامی است.	ترسیم ویژگی‌های ایده‌آل امت اسلامی از منظر قرآن
۲۶	۱۳۸۹/۱۲/۲	معنویتی است که در آنها [انسان‌ها] وجود دارد؛ آن توکل، آن توجه به خدا، آن تذکر، آن خضوع در مقابل پروردگار. این، خاصیت پرورش انسان مسلمان و مؤمن است.	تبیین ویژگی‌های معنوی انسان مسلمان و مؤمن با محوریت ارتباط عمیق و آگاهانه با خداوند
۲۷	۱۳۸۹/۱۲/۲	اسلام اینجور انسانی پرورش می‌دهد: در مقابل خدای متعال، خاضع؛ با برادران ایمانی، رحیم، مهربان؛ اخوت اسلامی، برقرار؛ اما در مقابل مستکبران، در مقابل ظالمان، مثل کوه استوار می‌ایستند؛	ترسیم الگوی اخلاقی و رفتاری انسان مسلمان از منظر اسلام
۲۸	۱۳۸۹/۱۲/۲	«و ملهم فی الانجیل کزرع...»، این، همان مراحل رشد امت اسلامی است؛ سر می‌زند، رشد می‌کند، بالندگی پیدا می‌کند، مستحکم می‌شود. «یَعِجِبُ الزَّعَّاعُ»؛ خود آن کسانی که این زمینه را فراهم کردند، به شگفت می‌آیند. این دست قدرت الهی است که اینجور انسان‌ها را رشد می‌دهد. «لِيُغِظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ»	رشد امت اسلامی و قدرت آفرینش الهی

۲۹	۱۳۸۹/۱۲/۲	دشمن مستکبر وقتی به این انسان مسلمان تربیت شده‌ی بالیده‌ی در دامن اسلام نگاه میکند، معلوم است که به خشم می‌آید و ناراحت میشود. ما باید اینجوری عمل کنیم. خود را بسازیم. خود را با قرآن تطبیق دهیم. اخلاق خود را، رفتار خود را، با دوستان، با معارضان و معاندان، با مستکبران، طبق برنامه‌ی قرآن تنظیم کنیم.	تربیت اسلامی، تطبیق با قرآن، پاداش الهی (عزت دنیوی و رضوان اخروی) (مقاومت در برابر مستکبران با خودسازی قرآنی و وعده اجر دنیایی و آخرتی)
۳۰	۱۳۸۳/۸/۶	نکته‌ی دیگری که همین‌جا اضافه می‌کنم، مسأله‌ی فرزندان ماست. به فرزندانمان برسید؛ «قوا انفسکم و اهلیکم نارا وقودها الناس و الحجاره» (۱) حق نداریم فرزندان را رها کنیم.... «قوا انفسکم و اهلیکم»؛ جوان و همسران را باید حفظ کنید؛ این جزو وظایف شماست....	مسئولیت والدین، حفظ ایمان فرزندان، پرهیز از افراط و تفریط
۳۱	۱۳۸۱/۴/۲۶	حدّ اقلِ نیمی از کارآموزش و پرورش، پرورش و تربیت است	پرورش و تربیت، نصف آموزش
۳۲	۱۳۷۹/۱۲/۲۶	در واقع در هر انسانی، عدالت شخصی و نفسانی او، پشتوانه‌ی عدالت جمعی و منطقه‌ی تأثیر عدالت در زندگی اجتماعی است. نمی‌شود کسی در درون خود و در عمل شخصی خود تقوا نداشته باشد، دچار هوای نفس و اسیر شیطان باشد، اما ادّعا کند که می‌تواند در جامعه عدالت را اجرا کند....	عدالت شخصی (تقوا) مبنای عدالت جمعی
۳۳	۱۳۷۹/۱۲/۲۶	هرکس که بخواهد در محیط زندگی مردم منشأ عدالت شود، اوّل باید در درون خود تقوای الهی را رعایت کند یعنی مراقبت برای خطا نکردن....	تقوای فردی، مبنای عدالت اجتماعی
۳۴	۱۳۷۹/۱۲/۲۶	انسانی که مراقب خود نیست و در عمل و کلام و زندگی شخصی خود دچار بی‌عدالتی و بی‌تقوایی است، نمی‌تواند در محیط جامعه منشأ عدالت اجتماعی باشد. این جاست که امیرالمؤمنین علیه‌الصّلاة والسلام درس همیشگی خودش را به همه‌ی کسانی که در امور سیاسی جامعه‌ی خود نقشی دارند، بیان کرده است: «من نصب نفسه للناس اماما فليبدأ بتعليم نفسه قبل تعليم غيره»....	تأدیب نفس (خودسازی) و الگوی عملی پیشوا
۳۵	۱۳۷۹/۱۲/۲۶	حکومت، نفوذ در دلها و مقبولیت در ذهنهاست. کسی که در چنین موقعیتی قرار می‌گیرد یا خود را قرار می‌دهد، اوّل باید در درون خود به صورت دائمی مشغول تأدیب باشد؛	تأدیب نفس (خودسازی) و مقبولیت حکومت با الگوی عملی
۳۶	۱۳۷۵/۱۲/۲۰	بهترین روش تربیت فرزند انسان، این است که در آغوش مادر و با استفاده از مهر و محبت او پرورش پیدا کند.	تربیت فرزند در آغوش مادر (مهر و محبت مادری)
۳۷	۱۳۷۲/۱۲/۲۲	کار سازندگی انسان بر روی خود، فرزندان، زیردستان و کسان و بر روی امت اسلامی، بزرگترین کارهاست.	سازندگی انسان و امت اسلامی (به عنوان بزرگترین کار)
۳۸	۱۳۷۲/۱۲/۲۲	تربیت اسلامی بر این مبناست که ظاهر را باید حفظ کنی، اما باطن باید از ظاهرت بهتر باشد.	تربیت اسلامی: توازن ظاهر و برتری باطن
۳۹	۱۳۷۲/۰۴/۲۳	در زندگی امام چهارم، چند رشته کار وجود دارد که یکی از آنها، رشته‌ی اخلاق است. یعنی تربیت و تهذیب اخلاق جامعه‌ی اسلامی.	اخلاق و تربیت و تهذیب اخلاق جامعه؛ یکی از زمینه‌های فعالیت امام چهارم
۴۰	۱۳۷۲/۰۴/۲۳	عدالت اجتماعی، در صورتی در جامعه تأمین می‌شود که افراد در جامعه تربیت شده باشند؛ ظلم نکنند و زیر بار ظلم نروند.	تربیت، عدالت، مقاومت
۴۱	۱۳۷۲/۰۴/۲۳	اعتقاد بنده این است که تربیتها و اخلاقیهای غلط است که امروز ملت‌هایی را در دنیا دچار مصیبت‌های بزرگ کرده است.	تربیت و اخلاق نادرست عامل بروز مصیبت‌هاست
۴۲	۱۳۷۱/۰۹/۲۵	تربیت اسلامی و انقلابی زن مسلمان، مایه‌ی افتخار و مباهات جمهوری اسلامی است.	تربیت اسلامی و انقلابی زنان مسلمان، مایه افتخار نظام
۴۳	۱۳۷۰/۱۱/۳۰	باید آدم ساخت؛ البته آدم‌سازی مشکل است. شما به خود حوزه نگاه کنید، ببینید طلبه‌سازی و آدم‌سازی و پرورش عنصر صالح برای کارهای گوناگون، چه قدر دشوار است؛ در سطح جامعه از این هم سخت‌تر است.	مشکل آدم‌سازی در نظام موفق
۴۴	۱۳۶۸/۱۰/۲۶	آقایان! درستان را خوب بخوانید تا عالم بشوید تا بتوانید جواب نیازهای مردم را بدهید؛ عالم باشید تا آن وقت مفید باشید؛ وّا مفید نخواهید بود. در کنار درس، از اوضاع عالم، از اوضاع کشور، از مسائل سیاسی مطلع باشید؛ که اگر بی‌اطلاع باشید، به درد پاسخگویی به نیازهای مردم نخواهید خورد؛	علم، آگاهی سیاسی، تربیت خود

۴۵	(انسان ۲۵۰ ساله، ص ۵۱)	امت سازی [پیامبر] فقط سیاست نبود؛ یک بخشی سیاست بود و بخش عمده دیگری تربیت یکایک افراد بود.	تأکید بر اهمیت پرورش افراد به عنوان پایه شکل گیری امت
۴۶	(انسان ۲۵۰ ساله، ص ۵۱)	اروش پیغمبر فقط این نبود که قوانین و مقررات و احکام را به آن‌ها بیاموزد، حکمت به آن‌ها می‌آموخت. چشم‌های آن‌ها را باز ی کرد بر روی حقایق دفاع از کبان جامعه اسلامی، گسترش دانه اسلام، باز کردن راه برای اینکه گروه‌های خارج از مدینه به تدریج، یک یک وارد عرصه نورانی اسلام و معارف اسلامی بشوند، این از یک طرف، از طرف دیگر هم تربیت یکایک افراد.	حکمت‌آموزی، آگاهی بخشی به حقایق، گسترش اسلام، تربیت فردی
۴۷	(انسان ۲۵۰ ساله، ص ۵۸)	تزکیه یکی از پایه‌های اصلی ست؛ یعنی روی یکایک افراد، پیغمبر کار تربیتی و انسان سازی می‌کند.	تزکیه، تربیت فردی، انسان سازی
۴۸	(انسان ۲۵۰ ساله، ص ۶۶)	یک ساعت دیده نشد که پیغمبر از فشاندن نور معنویت و هدایت و تعلیم و تربیت باز بماند.	معنویت‌آموزی، هدایتگری، تعلیم و تربیت
۴۹	(انسان ۲۵۰ ساله، ص ۱۰۵)	دشمن پنجم عبارت بود از دشمنی در درون هر یک از افراد مسلمان و مؤن وجود داشت. از همه دشمن‌ها خطرناک تر همین است. در درون ما هم وجود دارد این دشمن؛ تمایلات نفسانی، خودخواهی‌ها، میل به انحراف، میل به گمراهی، لغزش‌هایی که زمینه آن را خود انسان فراهم می‌کند. این دشمن پنجم پیغمبر بود. پیغمبر با این دشمن سخت هم مبارزه کرد؛ منتها بارزه با این دشمن، به وسیله شمشیر نیست؛ مبارزه با این دشمن به وسیله تربیت و تزکیه و تعلیم است.	مبارزه با نفس، تزکیه، تربیت اخلاقی، تعلیم
۵۰	(انسان ۲۵۰ ساله، ص ۱۰۷)	[واقعۀ و انتخاب امیرالمؤمنین] تکیه روی امیرالمؤمنین و شخص او، علت اینکه این رابطه را برقرار می‌کند، از جمله این است که در طول زمان اولاً یک نمونه‌های کامل از انسان طراز اسلام، از انسان مقبول و مورد پذیرش اسلام را ارائه بدهد به مردم و به همه نسل‌های آینده.	الگوسازی، شخصیت اسلامی، نمونه کامل، تربیت اسلامی
۵۱	(انسان ۲۵۰ ساله، ص ۱۵۸)	امیرالمؤمنین جمع کرده است بین اقتدار، قدرت او در اراده پولادینش، در عزم راسخش، در اداره مشکل ترین عرصه‌های نظامی، در هدایت ذهن‌ها و فکرها به سوی عالی ترین مفاهیم اسلامی و انسانی، تربیت انسان‌های بزرگ از قبیل مالک اشتر و دیگران، و ایجاد یک جریان در تاریخ بشری؛	تربیت رهبران، هدایت فکری، جریان سازی تاریخی، اقتدار و اراده
۵۲	(انسان ۲۵۰ ساله، ص ۱۵۸)	آن وقت در چنین دنیایی [جاهلیت]، پیامبر اکرم دختری تربیت می‌کند که این دختر شایستگی آن را پیدا می‌کند که پیامبر خدا بباید و دست او را ببوسد!	تربیت الگومحور، شایستگی انسانی، نمونه سازی برتر
۵۳	(انسان ۲۵۰ ساله، ص ۲۸۶)	دختر کارگشای پیغمبر در این شرایط [مشکلات محیط و مشکلات زندگی]، زندگی را با کمال سرافرازی پیش می‌برد؛ فرزندان تربیت می‌کند مثل حسن، مثل حسین، مثل زینب؛	تربیت الگومحور، پرورش شخصیت‌های برتر در شرایط سخت
۵۴	(انسان ۲۵۰ ساله، ص ۲۹۱)	زن مسلمان باید در راه فرزندی و علم تلاش کند؛ در راه خودسازی معنوی و اخلاقی تلاش کند؛ در میدان جهاد و مبارزه از هر نوع جهاد و مبارزه‌ای پیش قدم باشد؛ نسبت به زخارف دنیا بی اعتنا باشد... فرزندان سالمی را از لحاظ روانی تربیت کند؛ انسان‌های بی عقده انسان‌های خوش روحیه، انسان‌های سالم از لحاظ روحی و اعصاب، در دامن او پرورش پیدا بکنند...	خودسازی اخلاقی، تربیت فرزند سالم، جهاد فرهنگی، آرامش خانوادگی
۵۵	(انسان ۲۵۰ ساله، ص ۳۰۷)	آن دستگاهی که انسان‌ها را عاقل، متعبد، خاضع عندالله و متکبر در مقابل متکبرین می‌خواست تربیت بکند، انسان‌ها را مؤمن، آزاد، دور از آلاش‌ها می‌خواست بسازد که همان دستگاه مدیریت اسلامی بود در زمان پیغمبر؛	تربیت اسلامی، ایمان، آزادی معنوی، تقوای الهی، مقاومت در برابر ظلم، مدیریت نبوی
۵۶	(انسان ۲۵۰ ساله، ص ۳۷۵)	اگر ما خواهیم این کارها [جریان کربلا و قیام امام حسین] را مورد مذاقه قرار بدهیم، صدعنوان و سرفصلی از آن می‌شود به دست آورد که هر کدام برای یک امت، برای یک تاریخ، برای اداره کشور، برای تربیت خود، برای اداره جامعه، برای قرب به خدا، درس است.	تربیت سیاسی، قیام امام حسین، عبرت‌های تاریخی، مقاومت در برابر ستم، الگوی حکمرانی اسلامی، جامعه سازی الهی
۵۷	(انسان ۲۵۰ ساله، ص ۵۶۱)	دوره سوم از دوران‌های چهارگانه امامت، که از آغاز زندگی امام سجاد(ع) شروع می‌شود، دست به چنین حرکت تعرض آمیزی می‌زند مطمئناً کاروان پُر مسئولیت و خطیر اهل بیت(ع) به آنجایی که می‌خواستند نمی‌رسید. هنوز باغستان اهل بیت (ع) که با باغبانی ماهرانه امام سجاد(ع) آبیاری و تربیت می‌شد، آن استحکام کافی را به دست نیاورده بود نهالی‌های نورسی در این باغستان بودند که تاب تحمل توفان‌های سخت را نداشتند.	تربیت تدریجی و صبورانه، استحکام بخشی به جامعه شیعی، پرورش نهال‌های ایمان در شرایط بحران، نقش امام سجاد(ع) در بازسازی هویت دینی.
۵۸	(انسان ۲۵۰ ساله، ص ۶۰۰)	علی رغم اینکه امام سجاد(ع) در دوران امامت پُر بار خود که سی و چهار سال طول کشیده است تعرض آشگاری با دستگاه خلافت نداشتند، ولی چیدن همان بساط پربار امامت و تعلیم و تربیت تعداد زیادی مؤمن و مخلص و گستردن اهل بیت، کار خود را کرد...	تربیت خاموش، شاگردان مخلص، گسترش اهل بیت، امامت پربار

۵۹	(انسان ۲۵۰ ساله، ص ۵۱)	یکی از کارهای امام باقر همین بود، کسانی را از شاگردان خود و از دوستان خود تربیت کند، بالا بیاورد، به صورت اختصاصی آن‌ها را مورد توجه قرار بدهد...	تربیت شاگردان ویژه، شبکه سازی ارتباطی، ترویج معارف دینی، نهادینه سازی نمایندگان امام
۶۰	(انسان ۲۵۰ ساله، ص ۶۲۲)	آنچه در سراسر این تلاش توان فرسا، امام و یارانش را به حرکتی سکون ناشناس برمی انگیزد و وظیفه الهی را دم به دم بر آنان فرومی خواند، واقعیت تأسف بار اجتماعی و ذهنی است. آنان در برابر خود، مردمی را مشاهده می کنند که از سویی بر اثر تربیتی تبه ساز و ویرانگر، روز به روز در جریان فساد عمومی جامعه مستغرق تر و ساقط تر می شوند	تربیت ویرانگر، فساد اجتماعی، مبارزه امامتی، بی اعتنایی مردمی
۶۱	(انسان ۲۵۰ ساله، ص ۸۰۷)	بدیهی است که در این مبارزه، معارف، احکام فقهی و خُلقیات و اخلاقیاتی که ائمه ترویج می کردند، جای خود را دارد. شاگرد بیشتر و ارتباطات شیعی را این‌ها نگه داشت.	تربیت اخلاقی، معارف دینی، شاگردپروری، استحکام شیعی
۶۲	۱۳۶۵/۱۱/۱۲	در وجود انسان غرائز و صفات ویژه‌ای هست که این صفات ویژه او را به طرف خیر و نیکی و صلاح رهنمون می شود... در انسان یک قوایی وجود دارد، نیروهایی در باطن انسان هست که او را به سوی نیک ی می کشاند و دعوت می کند. مجموعاً یک قوای دیگری هم وجود دارد چه در داخل وجود انسان و چه خارج از وجود او، یک نیروهای دیگری هم وجود دارند که این‌ها شرافرینند، قوای شرافرین، قوای شرافرینی که در وجود انسان هست مثل صفات بد، حسد، خل، و از این قبیل، نیروهای شرافرینی که در خارج او وجود انسان است و روی انسان اثر ی گذارد مثل اجتماع بد.. تربیت‌ها و تعلیم‌هایی که بر روی مغزها و بر روی فکرهای افراد جامعه اثر ی گذارد. وسوسه‌هایی که از ناحیه کسانی به انسان متوجه می شود... وسوسه غلبه و قهر و قدرت و این وسوسه ها، این‌ها نیروهای شرافرینند، این‌ها شرا ايجا می کنند....	تربیت نیکی و مهار ضرور در انسان
۶۳	۱۳۷۸/۱۲/۷	انسان نیازمند تعلیم و تزکیه و تربیت است.	نیاز انسان به تعلیم و تربیت
۶۴	(مهاجرنیا، بی تا: ۴۱۶)	انسان گرایی واقعی به معنای کمال توجه به رشد و اعتلای انسان و پرهیز از قربانی کردن او در برابر هر امر دیگر، فقط در ادیان الهی وجود دارد؛ البته تمامی عظمت‌های انسان ناشی از تعلق بعد عمیق تر وجود او به آستان ربوبی است و شکوفا شدن استعدادهای عالی و برتر او صرفاً از طریق برقراری این رابطه و توجه به اصل و مبدأ خویش، در نظام تربیتی خاص امکان پذیر است؛	تربیت الهی، تعالی انسانی، ارتباط ربوبی
۶۵	(مهاجرنیا، بی تا: ۲۹۹-۳۰۰)	به تناسب شرایط فرهنگی حاکم بر هر جامعه‌ای حقوق فرهنگی شهروندی متفاوت خواهد بود از جمله حقوق فرهنگی در دنیای معاصر و در جامعه اسلامی به موارد زیر میتوان اشاره کرد حق انتخاب دین حق استفاده از زبانهای محلی و قومی در محاورات شفاهی و در مطبوعات و رسانه‌های جمعی برخورداری از حق تعلیم و تربیت و آموزش رایگان	حقوق فرهنگی تطبیقی، آموزش رایگان، تربیت شهروندی
۶۶	۱۳۶۳/۱۰/۱۴	از اهداف حکومت اسلامی آموزش و تربیت جامعه و شهروندان آن است. تأمین این هدف وظیفه‌ای است که بر دوش دولت اسلامی است؛ یعنی دولت اسلامی نمی‌تواند تحمل کند و قبول کند بیسوادی را در جامعه و حکومت اسلامی نمی‌تواند مردم را به حال خودشان بگذارد هر کسی توانست با سواد شد، هرکس هم نتوانست و سعهش نرسید قدرت پیدا نکرد خب نشد اهمیتی نداشته باشد...	تربیت جامعه از طریق آموزش همگانی و ریشه کنی بیسوادی به عنوان تکلیف حکومت اسلامی
۶۷	۱۳۷۶/۱۰/۱۲	هدایت آن مسئله اصلی انسان است. ما آفریده شدیم برای یک غایتی؛ اصلاً فلسفه و جهان بینی الهی همین است دیگر، می گوید انسان و بقیه موجودات عالم، هر کدام برای یک غایتی آفریده شدند، پس باید حرکت کنند به سمت آن غایت به سمت آن هدف؛ مبنای آن فلسفه سیاسی این است که خدای متعال انسان‌ها را جوری آفریده است که طبیعت آن‌ها محتاج تربیت است. هم از بیرون باید او را تربیت کنند، هم از درون خودش باید خودش را تربیت کند و این تربیت در مقوله مسائل معنوی یکی تربیت فکر و قوای عقلانی اوست که نام این تربیت تعلیم است و یکی نفس او و قوای روحی اوست که نام این تربیت، تزکیه است.	تربیت هدایت انسان به غایت الهی
۶۸	۱۳۶۶/۰۳/۷	همه ادیان طرفدار ایجاد محیط مناسب برای رشد انسانیت و تکامل انسان اند و به دنبال ایجاد یک محیط متناسب برای رشد انسانیت و تکامل انسان اند و به دنبال ایجاد محیط متناسبی برای رشد و تربیت بشر هستند. این محیط در اسلام، جامعه اسلامی، جامعه الهی و جامعه توحیدی است؛ بنابراین هدف نهایی همه ادیان، تکامل انسان است و هدف نزدیکشان ایجاد جامعه الهی است و این جامعه زمانی تأسیس می‌شود که ارکان ایدئولوژی و ارزش‌های الهی در نظر مردم و در فکر مردم نفوذ کامل داشته باشد و آادگی در این‌ها باشد.	جامعه الهی، تکامل انسان، ارزش‌های دینی

۶۹	۱۳۸۰/۱۲/۲۱	ما حکمت الهی را از خلال قرآن و حدیث بایست بدست بیاوریم. پس حدیث یک رکن اساسی و سیار هم گسترده است و تفسیر قرآن و لازم است... حکمت و کلام هم به مثابه تأمین کننده شالوده اساسی نظام فکری و نظام عملی است. مبدا تصور بشود که ما یک مشت فقیه عالی مقام تربیت کنیم و حکمت و کلام را بیاندازیم کنار ابدأ این اشتباه بزرگی است.	حکمت الهی، قرآن و حدیث، نظام فکری-عملی، پیشرفت علمی
۷۰	۱۳۹۰/۰۴/۱۳	برای اینکه قرب الهی حاصل شود، لازم است تا انسان‌های طراز اسلام تربیت شوند.	تربیت الهی
۷۱	۱۳۹۰/۰۴/۱۳	برای تربیت انسان طراز اسلام، لازم است، جامعه اسلامی تحقق یابد و ایجاد شود.	تربیت اسلامی
۷۲	۰۹۱۳۷۹/۱۲	روشن است که در صورت ایجاد جامعه اسلامی؛ زمینه برای تربیت انسان اسلامی و سوق دادن مردم به سمت اسلام فراهم می‌شود و اهداف اسلامی تحقق می‌یابد.	تربیت اسلامی، تحقق اهداف
	۱۳۸۰/۰۹/۲۱		
	۱۳۸۱/۰۹/۲۱		
	۱۳۸۳/۰۳/۰۶		
	۱۳۸۴/۰۵/۲۸		
	۱۳۹۰/۰۷/۲۴		
۷۳	۱۳۸۸/۰۴/۲۹	یکی از اهداف بلند بعثت، بلکه نخستین هدف آن، تربیت عقلانی بشر است تا نیروی خرد انسان استخراج شود و بر او و رفتار او اندیشه عقلانی حاکم شود.	تربیت عقلانی، استخراج خرد، حاکمیت عقل
۷۴	۱۳۵۳/۰۷/۱۳	انسان با تربیت صحیح انبیا به پیراستگی و آراستگی می‌رسد و مقصود نهایی از آفرینشش تأمین می‌گردد.	تربیت انبیا، پیراستگی و آراستگی، هدف آفرینش
۷۵	۱۳۸۱/۰۴/۲۶	پیامبر اسلام (ص) تربیت را از خویشاوندانش آغاز کرد و به تعلیم نیز از اولین روزهای بعثت همت گمارد.	تربیت خانوادگی، آموزش آغازین، بنیان الهی
۷۶	۱۳۸۱/۰۴/۲۶	اهتمام به تربیت، در کنار توجه به تعلیم بسیار ضروری است.	تربیت، تعلیم، ضرورت
۷۷	۱۳۸۱/۰۴/۲۶	تربیت صحیح قوای جسمی و روحی، عامل شکوفایی استعدادهای ذاتی بشر برای رسیدن به رشد و کمال حقیقی است.	تربیت جامع، شکوفایی ذاتی، کمال حقیقی
۷۸	۱۳۶۵/۰۷/۲۱	تربیت انسان همانند یک تربیت یک نهال یا یک بوته گل است که رشد و نمو داده می‌شود تا برگ و بار پیدا کند و ضمن اینکه خود این نهال یا بوته، از لحاظ ظاهری و جسمی و زیبایی، شکل کامل خود را پیدا می‌کند، میوه اش هم باید میوه سالم و شیرین باشد.	پرورش جامع، رشد متوازن، ثمره نیکو

با استناد به یافته‌های جدول (۱)، تحلیل محتوای بیانات مقام معظم رهبری نشان‌دهنده استخراج مضامین پایه‌ای است که به‌مثابه هسته‌های مفهومی در منظومه فکری ایشان پیرامون تعلیم و تربیت سیاسی عمل می‌کنند. این مضامین، با اتکا به روش‌شناسی کیفی و کدگذاری استقرایی، از جملات کلیدی مندرج در سخنان ایشان استخراج شده‌اند. در این چارچوب، «مضمون پایه» به‌عنوان کوچکترین واحد معنایی تعریف می‌شود که نزدیکترین ارتباط را با مفاهیم محوری در گفتمان ایشان دارد.

فرایند استخراج مضامین پایه و کدگذاری در این پژوهش، مبتنی بر تحلیل بیانات مقام معظم رهبری انجام شده است. مضامین پایه همچون عدالت (به‌مثابه ارزش ثابت)، نقش خانواده (نخستین سپهر اجتماعی‌سازی) و تربیت اخلاقی-قانونی شناسایی شدند. این مضامین با تحلیل تطبیقی به شش الزام کلان تبدیل شدند:

۱. عدالت محوری و تربیت اخلاقی-قانونی: عدالت به‌عنوان پارادایم حکمرانی، با تأکید بر تلفیق اصول اخلاقی و حقوقی در نظام آموزشی (Babadi Akasheh et al., 2008).

۲. تربیت جامع عقلانی-معنوی: تمایز الگوی اسلامی تربیت از الگوهای سکولار با تأکید بر آموزش تدریجی ارزش‌های عقلی (Kargir, 2020).

۳. مسئولیت حکومت در آموزش: آموزش به‌مثابه ابزار مهندسی اجتماعی برای اسلام‌سازی، ساختارسازی نهادی و مقاومت در برابر جهانی‌سازی (برنامه ریشه کنی بیسواد، ۱۳۹۲).

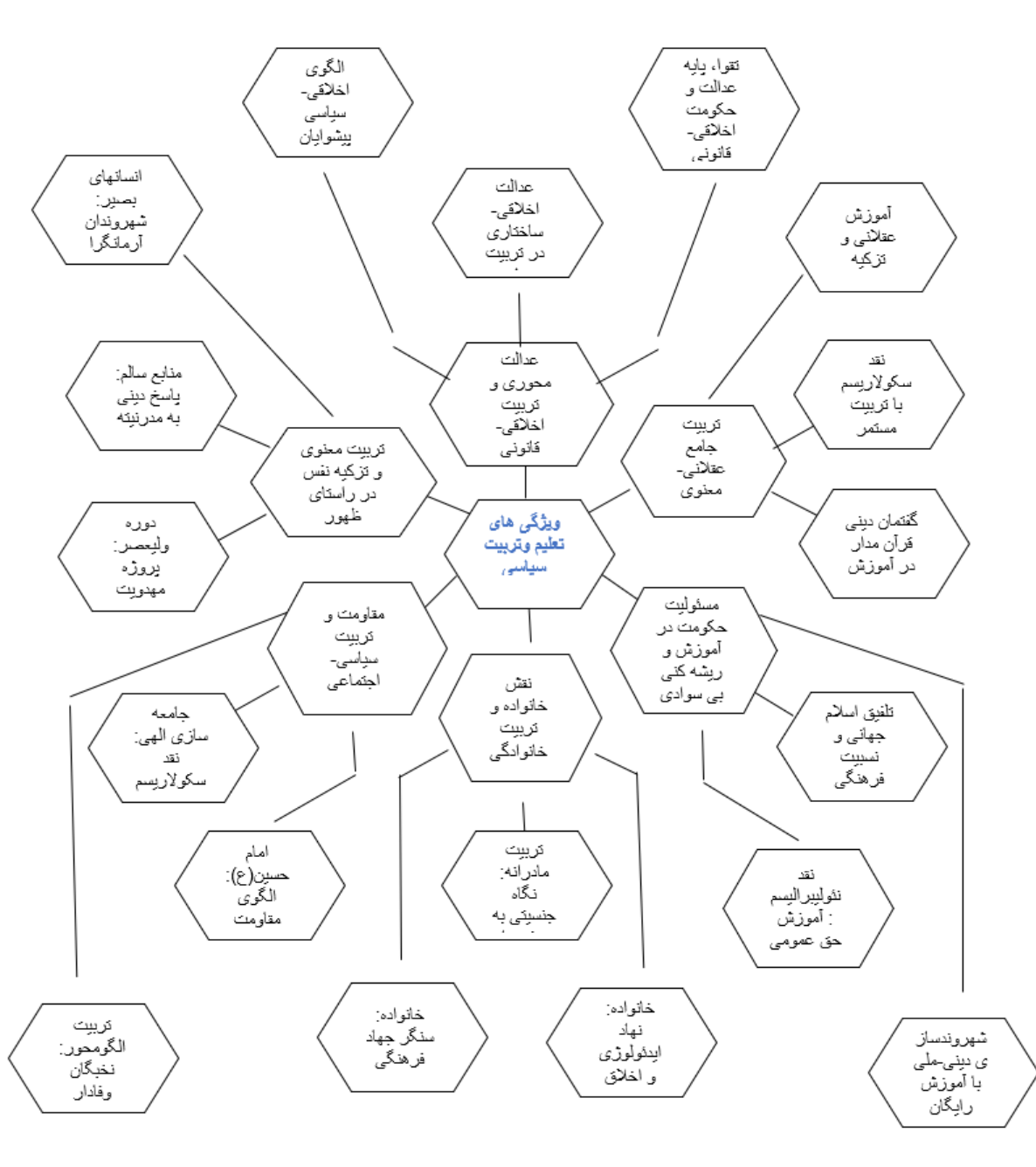
۴. نقش خانواده بهمثابه ریز-دولت: همکاری خانواده و نهادهای رسمی در تربیت، با محوریت نقش مادر و پدر (Ghodrati, 2019).
۵. مقاومت به مثابه گفتمان هویتی: ترویج فرهنگ مقاومت از طریق نظام آموزشی برای غلبه بر چالشهای داخلی و خارجی (Ranjidoost & Shokati, 2022).
۶. تربیت معنوی در راستای ظهور: تزکیه نفس و آمادهسازی جامعه برای عصر ظهور، با هدف ایجاد حیات طیبه و جامعه مطلوب (Kargir, 2020).
- این الزامات، چارچوبی برای تحول نظام آموزشی ایران با رویکرد اسلامی-سیاسی ارائه میدهند.

جدول ۲

مضامین پژوهش

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	شماره مضامین پایه
عدالت محوری و تربیت اخلاقی-قانونی (عدالت به مثابه پارادایم حکمرانی)	عدالت اخلاقی-ساختاری در تربیت سیاسی تقوا، پایه عدالت و حکومت اخلاقی-قانونی الگوی اخلاقی-سیاسی پیشوایان	۱،۲،۳،۴،۷،۱۴ ۲۳۲،۲۵،۲۷،۳۲،۳۳ ۳۴،۳۵،۳۷،۳۸،۴۱،۴۴،۵۰ ۵۱،۵۲،۵۳،۶۴،۷۷،۷۸
تربیت جامع عقلانی-معنوی (تربیت به مثابه پروژه دولت-ملت سازی)	آموزش عقلانی و تزکیه نقد سکولاریسم با تربیت مستمر گفتمان دینی قرآن مدار در آموزش	۵،۶،۱۰،۱۱،۱۲،۱۳،۱۵،۱۶،۱۸،۲۱ ۲۲،۲۴،۲۶،۲۹،۳۱،۳۹،۴۳ ۴۵،۴۶،۴۷،۴۸،۴۹،۵۵ ۵۷،۵۸،۵۹،۶۰،۶۱،۶۲،۶۳،۶۷ ۶۸،۶۹،۷۰،۷۱،۷۲،۷۳،۷۴،۷۶
مسئولیت حکومت در آموزش و ریشه کنی بی سوادی (آموزش به مثابه ابزار مهندسی اجتماعی)	شهروندسازی دینی-ملی با آموزش رایگان تلفیق اسلام جهانی و نسبیت فرهنگی نقد نئولیبرالیسم: آموزش حق عمومی	۲۸،۶۵،۶۶
نقش خانواده و تربیت خانوادگی (خانواده به مثابه ریز-دولت)	خانواده: نهاد ایدئولوژی و اخلاق تربیت مادرانه: نگاه جنسیتی به نقش ها خانواده: سنگر جهاد فرهنگی	۸،۹،۳۰،۳۶،۴۲،۵۴،۷۵
مقاومت و تربیت سیاسی-اجتماعی (مقاومت به مثابه گفتمان هویتی)	امام حسین(ع): الگوی مقاومت تربیت الگومحور: نخبگان وفادار جامعه سازی الهی: نقد سکولاریسم	۴۰،۵۶
تربیت معنوی و تزکیه نفس در راستای ظهور (سیاست انتظار به مثابه ایدئولوژی امید)	دوره ولیعصر: پروژه مهدویت منابع سالم: پاسخ دینی به مدرنیته انسانهای بصیر: شهروندان آرمانگرا	۱۷،۱۹،۲۰

با توجه به جدول (۲) می توان نمای تصویری یا شبکه مضامین پژوهش را در قالب شکل (۱) نشان داد:

الگوی تربیت سیاسی در گفتمان رهبری، با تأکید بر تلفیق اخلاق و سیاست، مرزهای سنتی بین حوزه‌های فردی و جمعی را بازتعریف می‌کند. این نظام، حکومت را نه تنها ناظر بر اجرای قوانین، بلکه مسئول تکامل اخلاقی شهروندان می‌داند و از این طریق، پروژه‌ای سیاسی برای بازتولید هویت اسلامی-انقلابی طراحی می‌کند. نقد لیبرال دموکراسی با اولویت‌دهی به عدالت بر آزادی و معنویت بر مصالحه، نه تنها مدلی رقیب برای حکمرانی سکولار ارائه می‌دهد، بلکه مهندسی اجتماعی دینی را به ابزاری برای نهادینه‌سازی گفتمان اسلامی در تمام سطوح جامعه

تبدیل می‌کند. این رویکرد، با ایجاد ساختارهای سلسله‌مراتبی مبتنی بر شایستگی دینی، الگویی از اقتدارگرایی اخلاقی را ترویج می‌کند که در تقابل مستقیم با فردگرایی لیبرال قرار دارد.

از منظر پارادایمی، تمایز این الگو در هنجارمندی دینی و ضدیت با مدرنیته لیبرال نهفته است. تبدیل ارزش‌هایی مانند شهادت‌طلبی به هنجارهای سیاسی، بازتابی از نظریه «امت‌سازی» است که شهروندان را نه به عنوان افراد مستقل، بلکه به مثابه اجزای یک کل امتی اسلامی می‌پروراند. این نگاه، آموزش سیاسی سکولار را به دلیل جایگزینی مسئولیت اجتماعی با فردگرایی مورد نقد قرار می‌دهد و در عوض، بر پرورش روحیه جهادی و آگاهی‌بخشی ایدئولوژیک به عنوان ابزار مقاومت در برابر نظم جهانی موجود تأکید می‌ورزد. چنین رویکردی، تربیت سیاسی را از یک فرایند آموزشی صرف به پروژه‌ای تمدن‌ساز ارتقا می‌دهد که هدف آن حفظ هویت اسلامی-ایرانی در برابر فشارهای جهانی‌سازی غرب است.

در نهایت، این الگو چالش‌های نظری قابل توجهی را پیش روی متخصصان علوم سیاسی قرار می‌دهد. تحلیل آن در چارچوب نظریه‌های «حکمرانی دینی» و «ایدئولوژی‌های مقاومت»، نه تنها پیوند عمیق بین دین، ایدئولوژی، و آموزش سیاسی را آشکار می‌سازد، بلکه پرسش‌هایی درباره امکان همزیستی ثبات ارزشی و نوآوری در جوامع پسانقلابی مطرح می‌کند. این مدل، با ترکیب عناصری مانند عدالت ساختاری، خانواده به مثابه هسته تربیت، و نوآوری روشی، افقی را برای مطالعات تطبیقی بین گفتمان‌های تربیتی شرق و غرب می‌گشاید و ضرورت بازاندیشی در مفاهیم کلیدی مانند شهروندی، اقتدار، و مشروعیت در نظریه‌پردازی سیاسی معاصر را برجسته می‌سازد.

نتیجه‌گیری

الگوی تعلیم و تربیت سیاسی در اندیشه مقام معظم رهبری، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، به‌عنوان نظامی جامع و چندسطحی، بر پایه سه رکن اساسی استوار است: نهادینه‌سازی حاکمیت الهی، تقویت هویت اسلامی-ایرانی مبتنی بر اصل «نه شرقی، نه غربی»، و تربیت انسان مزکی و مقاوم در راستای تحقق حیات طیبه. این الگو با تلفیق اصول دینی، اخلاقی، و سیاسی، نه تنها به بازتعریف مفاهیمی چون عدالت، آزادی، و شهروندی می‌پردازد، بلکه حکمرانی را به‌مثابه پروژه‌ای اخلاقی-تمدنی در نظر می‌گیرد که هدف نهایی آن تربیت «انسان انقلابی» به‌عنوان محور مقاومت در برابر نظام سلطه جهانی است.

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که این منظومه فکری با تکیه بر عدالت ساختاری به‌مثابه پارادایم حاکم، خانواده را به‌عنوان ریزدولتی تربیتی تقویت می‌کند و آموزش سیاسی را از سطح فردی تا کلان‌اجتماعی، ابزاری برای مهندسی هویت جمعی و نهادینه‌سازی گفتمان امت اسلامی می‌داند. در این چارچوب، تربیت سیاسی نه یک فرایند آموزشی صرف، بلکه پروژه‌ای تمدنی است که با دوگانه‌های مفهومی مانند «عقلانیت-معنویت»، «استقلال-مقاومت»، و «فردیت-جمعیت» پیوند خورده و هدف آن بازتولید انسان هم‌تراز با آرمان‌های انقلاب اسلامی است.

از منظر نظری، این الگو با نقد لیبرالیسم و سکولاریسم، اقتدارگرایی اخلاقی را به‌مثابه بدیل حکمرانی دینی ارائه می‌دهد که در آن، مشروعیت نظام سیاسی به توانایی آن در تربیت شهروندان متخلق به ارزش‌های اسلامی وابسته است. چنین رویکردی، با تأکید بر نقش حکومت در «تزکیه عمومی» و «ایجاد ساختارهای عدالت‌محور»، مرزهای سنتی بین حوزه عمومی و خصوصی را درمینوردد و سیاست را به عرصه‌ای برای تعالی جمعی تبدیل می‌کند.

در سطح عملی، چالش اصلی این الگو، همزیستی الزامات ثبات ارزشی با نیازهای نوین جامعه پویا (مانند تحولات تکنولوژیک و انتظارات نسل جوان) است. پژوهش‌های آتی می‌توانند با بررسی میدانی تأثیر برنامه‌های آموزشی مبتنی بر این الگو (مانند کتب درسی یا فعالیت‌های فرهنگی-رسانه‌ای) بر شکل‌گیری هویت سیاسی نسل جوان، گام‌هایی در راستای بومی‌سازی نظریه‌های تربیت سیاسی بردارند.

همچنین، مطالعات تطبیقی میان این الگو و گفتمان‌های تربیتی در دیگر جوامع اسلامی، می‌تواند افق‌های جدیدی در تحلیل تعامل دین، سیاست، و آموزش در جهان معاصر بگشاید.

در نهایت، این پژوهش مؤید آن است که اندیشه تربیتی مقام معظم رهبری، با پیوند زدن «اخلاق» به «سیاست» و «فرد» به «امت»، نه تنها چهارچوبی برای مدیریت آموزش در جمهوری اسلامی ایران ارائه می‌دهد، بلکه به‌عنوان الگویی پیشنهادی برای جوامعی که در تقابل با هژمونی فرهنگی غرب به بازتعریف هویت خود می‌پردازند، قابلیت طرح در مجامع علمی بین‌المللی را داراست.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

موازن اخلاقی

در انجام این پژوهش تمامی موازن و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

شفافیت داده‌ها

داده‌ها و مآخذ پژوهش حاضر در صورت درخواست از نویسنده مسئول و ضمن رعایت اصول کپی رایت ارسال خواهد شد.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

References

- Babadi Akasheh, Z., Sharif, S. M., & Jamshidian, A. R. (2008). Educational opportunity provision and expansion in the education system of Isfahan province. *Social Welfare Quarterly*, 37, 287-305.
- Ghodrati, F. (2019). The role of government and family in the education of children. 2nd National Conference on New Advances in Science and Beyond,
- Jarahee Darband, M., Babazadeh, M., & Roodmoghaddas, R. (2014). Foundations, principles, and methods of political education in Islam from the Quranic perspective. *Insight and Islamic Education*, 11(31), 95-112. <https://sid.ir/paper/249668/fa>
- Kargir, R. (2020). *Education in the Age of Appearance*. Mahdavi Library.
- Khosrowpanah. *The intellectual system of Ayatollah Khamenei (Cognitive, action-oriented, and ethical systems)* (Vol. Vols. 1 & 2). Islamic Culture and Thought Research Institute Publishing.
- Latifi, A. (2014). Examination of the methodology of Islamic education knowledge based on the approach of Islamic knowledge construction.
- Motahhari, M. (1989). *Islamic movements in the last hundred years (Chapter 12)*. Sadra Publications.
- Ranjdoost, S., & Shokati, S. (2022). Islamic education with an emphasis on the culture of resistance in Iran (Reasons and requirements). 8th Scientific Research Conference on Development and Promotion of Educational and Psychological Sciences in Iran,
- Sadiq, E. (1975). *History of Iranian Culture*. Tehran: Teacher Training Organization and Educational Research.